Ondersteunende begeleiding in Teylingen vanaf 2012

Herijking huidig beleidskader en doorontwikkeling ondersteuningsaanbod Pakketmaatregel AWBZ

Inhoudsopgave

			Blz.
Hoofdstuk 1		*Inleiding*	
	1.1	Aanleiding	1
	1.2	Gemeentelijk beleid	1
	1.3	Financiën	1
	1.4	Leeswijzer	1
Hoofdstuk 2		*Huidig beleidskader Teylingen*	
	2.1	Huidig beleidskader	2
	2.2	Subsidieverstrekking Pakketmaatregel AWBZ	3
	2.3	Overige subsidieverstrekking	3
	2.4	Overgangsjaar 2011	3
Hoofdstuk 3		*Huidige situatie*	
	3.1	Definitieve cijfers CIZ	4
	3.2	Signalen vanuit het veld	4
		3.2.1 Landelijke signalen	4
		3.2.2 Lokale signalen	5
Hoofdstuk 4		*Gesignaleerde problemen en mogelijke oplossingen*	
	4.1	Brainstormbijeenkomst 5 oktober 2010	6
	4.2	Uitkomsten inventarisatie gesignaleerde problemen	6
	4.3	Uitkomsten alternatieve ondersteuningsmogelijkheden	6
Hoofdstuk 5		*Herijking beleidskader*	
	5.1	Evaluatie beleidskader	8
	5.2	Heroverweging subsidieverstrekking	10
		5.2.1 Subsidieverzoek Het Raamwerk	10
		5.2.2 Subsidieverzoek ActiVite	10
		5.2.3 Conclusie	10
Hoofdstuk 6		*Voorstel alternatief ondersteuningsaanbod*	
	6.1	Gemene delers	11
	6.2	Alternatieve voorzieningen	11
		6.2.1 Intermediairsfunctie	11
		6.2.2 Alternatief weggevallen begeleiding bij dagelijkse activiteiten	11
		6.2.3 Alternatief weggevallen dagbestedingsactiviteiten	12
		6.2.4 Tegemoetkoming eigen bijdrage AWBZ begeleiding	12
		6.2.5 Verbetering toereikendheid en toegankelijkheid informatievoorziening	13
	6.3	Ondersteuning mantelzorgers	13
	6.4	Financiële consequenties	14
	6.5	Tot slot	14

Bijlage 1	*Klantgroepen HHM onderzoek*	15
Bijlage 2	*Verslag brainstormbijeenkomst 5 oktober 2010*	16
Bijlage 3	*Toelichting gesignaleerde problemen brainstormbijeenkomst*	19

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Met de invoering van de WMO is het Rijk begonnen met het opnieuw inrichten van de AWBZ. De zorg die vanuit de AWBZ gefinancierd wordt, is op termijn door de vergrijzing en de ontgroening niet meer te bekostigen. Per 1 januari 2009 is daarom de Pakketmaatregel AWBZ doorgevoerd. Sinds deze datum bestaat er geen onderscheid meer tussen de functies ondersteunende begeleiding en activerende begeleiding. Deze functies zijn samengevoegd tot de nieuwe functie 'begeleiding'. Deze functie heeft als doel de zelfredzaamheid van mensen te vergroten. Het element van maatschappelijke participatie, zoals dat voorheen onder de functie ondersteunende begeleiding werd geïndiceerd, is daarmee komen te vervallen. Het stimuleren van participatie is volgens het Rijk namelijk al gewaarborgd in de WMO. Bovendien kunnen mensen alleen nog aanspraak maken op begeleiding als sprake is van een matige of zware beperking. Mensen met lichte beperkingen komen niet meer in aanmerking voor begeleiding op grond van de AWBZ. En mensen die wel recht houden op begeleiding, krijgen mogelijk te maken met een vermindering van het aantal uren begeleiding en met de invoering van een eigen bijdrage.

Uitgangspunt van de Pakketmaatregel AWBZ is dat mensen met een lichte begeleidingsvraag deze zelf of met behulp van hun omgeving oplossen. Gemeenten hebben er door de wijzigingen geen nieuwe taak bij gekregen. Echter, mensen die hun recht op AWBZ zorg verloren hebben, kunnen wel op grond van de WMO ondersteuning aanvragen bij de gemeente als zij niet zelf of via hun eigen netwerk in ondersteuning kunnen voorzien.

1.2 Gemeentelijk beleid

In haar vergadering van 17 december 2009 heeft de raad de notitie *Ondersteunende begeleiding in Teylingen: hoe om te gaan met de gevolgen van de Pakketmaatregel AWBZ* vastgesteld. In deze notitie is (onder andere) een beleidskader voor de gemeente Teylingen geformuleerd. Hierbij is aangegeven dat dit beleidskader in eerste instantie geldt voor 2010 en dat de meest recente cijfers van het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) en/of signalen vanuit het veld aanleiding kunnen geven dit kader voor volgende jaren aan te passen. Ook de subsidiëring van een tweetal organisaties op basis van dit beleidskader is vooralsnog tijdelijk. Bijstelling van het beleidskader kan immers tot een andere beoordeling van deze subsidieverzoeken leiden.

In deze notitie wordt het eerder opgestelde beleidskader geëvalueerd en wordt een voorstel gedaan voor een goede ondersteuning van de groepen inwoners die door de maatregelen getroffen zijn. Er is nu immers ruim een jaar ervaring opgedaan met de uitwerking van de doorgevoerde maatregelen. Er wordt zodoende opnieuw bekeken op welke wijze de gemeente Teylingen de komende jaren in wenst te spelen op de gevolgen van de Pakketmaatregel AWBZ voor haar inwoners.

1.3 Financiën

De Rijksoverheid heeft erkend dat de Pakketmaatregel AWBZ leidt tot een verhoogde vraag naar gemeentelijke voorzieningen op het terrein van participatie. Er worden daarom beperkt extra middelen ter beschikking gesteld. Voor Teylingen gaat het om een budget ter hoogte van **€ 152.000,--** om de gevolgen van de Pakketmaatregel op te kunnen vangen. Dit bedrag is in 2010 volledig ingezet voor de subsidiëring van de eerder genoemde twee organisaties. Ook voor 2011 is dit bedrag via de gemeentelijke begroting voor dit doel gereserveerd.

1.4 Leeswijzer

Allereerst wordt in hoofdstuk 2 een korte samenvatting gegeven van het eerder vastgestelde beleidskader voor onze gemeente. Hierbij wordt ingegaan op de op dit beleidskader gebaseerde subsidiëring van een tweetal organisaties. In hoofdstuk 3 wordt een overzicht gegeven van de meest recente cijfers van het CIZ en de (landelijke) signalen vanuit het veld. Dit wordt gevolgd door hoofdstuk 4 waarin verslag gedaan wordt van de uitkomsten van een met het veld georganiseerde brainstormbijeenkomst. De gegevens opgenomen in de hoofdstukken 3 en 4 worden in hoofdstuk 5 gebruikt voor de evaluatie en aanpassing van het huidig beleidskader en een heroverweging van het huidig ondersteuningsaanbod. In hoofdstuk 6 wordt een voorstel gedaan voor de invulling van een alternatief ondersteuningsaanbod voor de weggevallen AWBZ zorg.

Hoofdstuk 2 Huidig beleidskader Teylingen

2.1 Huidig beleidskader

Het onderzoeksbureau HHM heeft een onderzoek uitgevoerd naar de effecten van de Pakketmaatregel AWBZ. In dit onderzoek is nagegaan welke mensen na herindicatie niet meer in aanmerking komen voor begeleiding op basis van de AWBZ. In dit onderzoek worden tien klantgroepen onderscheiden. Deze klantgroepen treft u aan in de bijlagen.

Voor de opstelling van het beleidskader is deze indeling in getroffen klantgroepen en de hierbij behorende uitkomsten van het onderzoek als uitgangspunt genomen. In combinatie met de op dat moment bekend zijnde cijfers van het CIZ is een beleidskader voor de Teylingse situatie opgesteld. Grofweg bestaat dit kader uit vier aspecten waarbinnen keuzes gemaakt zijn:

1. De keuze om als gemeente al dan niet in te spelen op de gevolgen van de Pakketmaatregel AWBZ voor haar inwoners;
2. De keuze voor de doelgroep(en) waar de gemeente zich in dit kader op richt (met andere woorden: het aanbrengen van een prioritering in de doelgroepen die de Pakketmaatregel treft);
3. De keuze voor de aan te bieden voorzieningen;
4. De keuze om de bekostiging van de aangeboden voorzieningen plaats te laten vinden binnen het ontvangen budget dan wel hier extra financiële middelen voor beschikbaar te stellen.

Eind 2009 heeft de raad ingestemd met de volgende uitgangspunten:

Uitgangspunt 1:
Wij besluiten onze verantwoordelijkheid te nemen voor de door de Pakketmaatregel AWBZ getroffen doelgroepen door de negatieve gevolgen van deze maatregelen voor deze inwoners zo veel mogelijk te compenseren.

Uitgangspunt 2:
Op basis van de uitkomsten van het HHM rapport en de ontvangen informatie van het CIZ, besluiten wij (vooralsnog) de volgende prioritering aan te brengen in de doelgroepen die getroffen worden door de Pakketmaatregel AWBZ:

Eerste prioriteit:

- Ouderen met beginnende ouderdomsklachten, zoals vergeetachtigheid en mobiliteitsproblemen, zonder dat een duidelijke diagnose is gesteld (klantgroep 1).
- Ouderen met beginnend geheugenverlies en concentratiestoornissen die vaak kampen met het gemis van een partner of vrienden (klantgroep 2).
- Ouderen waarbij beginnende dementie is gediagnosticeerd, die doorgaans nog thuis wonen en vaak een partner hebben en/of mantelzorg krijgen (klantgroep 3).
- Mensen met lichte verstandelijke beperkingen die zelfstandig of thuis bij de ouders wonen (klantgroep 8).

De overige klantgroepen (zijnde 4, 5, 6, 7, 9 en 10) behoren tot de tweede en derde prioriteit.

Uitgangspunt 3:
Op basis van de uitkomsten van het HHM rapport en de aangegeven prioritering bij uitgangspunt 2, besluiten wij bij het inspelen op de gevolgen van de Pakketmaatregel AWBZ in eerste instantie te kiezen voor het faciliteren van de onderstaande voorzieningen:

- hulp bij het huishouden
- ondersteuning mantelzorgers/vrijwilligers
- welzijnsvoorzieningen
- ouderenadviseur
- huisbezoeken
- maatjesproject
- dagopvang
- hulp bij financiën
- MEE
- samenwerking sociale werkvoorziening
- WMO loket
- meer bewegen voor ouderen
- administratieve ondersteuning

- bezoek opvang dementerenden

Uitgangspunt 4:
Gelet op de huidige financiële positie, besluiten wij het voor dit doel ontvangen Rijksbudget leidend te laten zijn bij de bepaling voorzieningen passende binnen uitgangspunt 3 geheel, gedeeltelijk of niet te financieren. Er worden zodoende geen aanvullende eigen middelen ingezet.

2.2 Subsidieverstrekking Pakketmaatregel AWBZ
Een tweetal organisaties heeft de gemeente in het kader van de Pakketmaatregel AWBZ om alternatieve financiering verzocht. Deze verzoeken zijn op basis van bovenstaand beleidskader beoordeeld.

Subsidieverzoek Het Raamwerk
Het Raamwerk heeft voor 2010 een subsidieverzoek ingediend voor het in stand houden van twee steunpunten voor verstandelijk gehandicapte cliënten zonder AWBZ verblijfsindicatie in de kern Sassenheim. Verdeeld over deze twee steunpunten maken ongeveer 40 cliënten die zelfstandig wonen dagelijks gebruik van het dienstenaanbod dat door deze punten geleverd wordt.

De jaarlijkse kosten van het open houden van de beide steunpunten komen op € 117.000,--. Het Raamwerk heeft om subsidie verzocht voor een deel van de kosten voor de instandhouding van de steunpunten en de bijbehorende dienstverlening. Na toetsing aan het vastgestelde beleidskader heeft het college besloten de aanvraag voor 2010 gedeeltelijk toe te kennen en Het Raamwerk een subsidie te verstrekken ter hoogte van € 58.500,--.

Subsidieverzoek ActiVite
ActiVite heeft voor 2010 een subsidieverzoek ingediend voor het aanbieden van dagverzorging op de Agnes locatie in de kern Voorhout en voor het vervoer naar deze dagverzorging. De dagverzorging is geschikt voor mensen bij wie (voldoende) maatschappelijke en zelfredzaamheidvaardigheden en een bewuste zorgbehoefte ontbreken. Er wordt in samenspraak met de cliënt en zijn omgeving een zorgplan opgesteld zodat passende activiteiten worden ingezet.

ActiVite heeft voor 12 deelnemers subsidie aangevraagd, inclusief een vergoeding voor het vervoer. De totale subsidieaanvraag bedroeg € 153.971,--. Na toetsing aan het vastgestelde beleidskader heeft het college besloten de aanvraag voor 2010 gedeeltelijk toe te kennen en ActiVite een subsidie te verstrekken ter hoogte van € 93.085,-- voor de plaatsing van 9 deelnemers. Het verzoek tot subsidiëring van het vervoer naar de dagverzorging is wegens een voorliggende voorziening afgewezen.

2.3 Overige subsidieverstrekking
Naast de subsidiëring van de zojuist genoemde organisaties, wordt in onze gemeente een groot aantal andere voorzieningen gefaciliteerd die een alternatief kunnen vormen voor de ondersteuningsvragen van getroffen doelgroepen. Hierbij kan gedacht worden aan de Vriendendienst, het Algemeen Maatschappelijk Werk en de ouderenadviseurs via de Stichting Welzijn Teylingen. Daar de organisaties die deze activiteiten uitvoeren geen subsidieaanvraag specifiek in het kader van de Pakketmaatregel AWBZ ingediend hebben en veelal al enige jaren bekostigd worden door de gemeente, zijn deze subsidieaanvragen hier verder buiten beschouwing gelaten.

2.4 Overgangsjaar 2011
In haar vergadering van 5 oktober 2010 heeft het college besloten 2011 als overgangsjaar aan te merken. De herijking van het huidig beleidskader zal naar verwachting leiden tot ofwel de ontwikkeling van nieuw aanbod ofwel de uitbreiding en versterking van het bestaande aanbod. De realisatie hiervan vraagt tijd. Gedurende 2011 zullen zodoende de benodigde aanpassingen worden doorgevoerd zodat in 2012 sprake is van een alternatieve ondersteuningsmogelijkheden.

Om er voor te zorgen dat de cliënten die op dit moment gebruik maken van de door de gemeente gesubsidieerde voorzieningen van Het Raamwerk en ActiVite niet van het ene op het andere moment geen ondersteuning meer ontvangen, heeft het college besloten de subsidiëring conform het huidig beleidskader voor dat jaar voort te zetten.

Hoofdstuk 3 Huidige situatie

3.1 Definitieve cijfers CIZ

In de eindrapportage van het CIZ wordt voor Teylingen een vergelijk gemaakt tussen de situatie op 1 januari 2009 en 1 april 2010. Dit overzicht laat zien wat het daadwerkelijke effect van de Pakketmaatregel AWBZ is geweest voor de cliënten in Teylingen die op 1 januari 2009 ondersteunende dan wel activerende begeleiding ontvingen.

Op 1 januari 2009 ontvingen **385** mensen in Teylingen ondersteunende dan wel activerende begeleiding. Cliënten die zich gedurende 2010 bij het CIZ gemeld hebben voor begeleiding en op dat moment nog geen recht op begeleiding bezaten (nieuwe cliënten dus), zijn direct volgens de nieuwe regeling geïndiceerd. Deze mensen zijn niet opgenomen in de eindrapportage.

Op peildatum 1 april 2010 kan gesteld worden dat de Pakketmaatregel er uiteindelijk toe geleid heeft dat 125 cliënten minder begeleiding ontvangen dan voorheen en dat 37 cliënten helemaal geen begeleiding meer krijgen. Deze laatste groep omvat echter ook 21 cliënten die na herindicatie weliswaar geen recht meer hebben op begeleiding maar wel in aanmerking komen voor een andere vorm van AWBZ zorg (verschuiving). In zijn totaliteit hebben de maatregelen zodoende een verslechtering betekend voor **162** mensen in Teylingen (42% van het totaal).

Wanneer gekeken wordt naar de aandoening of beperking op basis waarvan de cliënten die door de maatregelen getroffen zijn voorheen hun ondersteunende begeleiding en/of activerende begeleiding ontvingen, dan maakt de eindrapportage duidelijk dat het in Teylingen met name gaat om de doelgroep cliënten met een somatische ziekte/aandoening (de klantgroepen 1, 2 en 7), de doelgroep cliënten met een psychiatrische of psychosociale ziekte/aandoening (de klantgroepen 5 en 6) en de doelgroep cliënten met een verstandelijke beperking (de klantgroepen 8 en 9).

3.2 Signalen vanuit het veld

3.2.1 Landelijke signalen

In het regeerakkoord is aangegeven dat op termijn meer onderdelen vanuit de AWBZ overgeheveld zullen worden naar de WMO en daarmee tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid gaan behoren. De onderdelen waar concreet over gesproken is, betreffen de nieuwe functie begeleiding zoals beschreven in paragraaf 1.2 en alle dagverzorgingsactiviteiten (welzijnscomponent voor intramurale AWBZ voorzieningen). De condities waaronder en het moment waarop deze overgang plaats gaat vinden, zijn op dit moment nog niet bekend. Het is echter wel verstandig deze ontwikkeling alvast te betrekken bij de herijking van het huidig beleidskader.

Het Ministerie van VWS heeft een inventarisatie-onderzoek uitgevoerd rond de vraag of en hoe gemeenten bezig zijn invulling te geven aan hun rol in het compenseren van de Pakketmaatregel. De belangrijkste conclusies van het onderzoek zijn de volgende.

<u>Beleidskeuzes</u>

Daar waar gemeenten bezig zijn met het ontwikkelen van beleid rond compensatievoorzieningen voor de Pakketmaatregel AWBZ, is duidelijk dat de WMO het kader vormt. Daaraan liggen wellicht voor een beperkt deel financiële overwegingen ten grondslag: gemeenten realiseren zich dat het één op één overnemen van de begeleiding vanuit de AWBZ te duur is. Duidelijk is echter dat inhoudelijke overwegingen een belangrijker rol spelen. Gemeenten geloven in de WMO en zijn van mening dat zij met beperkte middelen in staat zijn mensen die dat nodig hebben te ondersteunen bij hun maatschappelijke participatie. Er is zodoende sprake van het doorontwikkelen van Pakketmaatregelbeleid in het bredere kader van de doorontwikkeling van de WMO (de Kanteling). Kernbegrippen bij de aanpak zijn:

- eigen verantwoordelijkheid burger
- geen reparatie AWBZ
- welzijn/participatie in plaats van zorg
- eerst eigen kracht en kring, dan informele zorg en collectieve voorzieningen en dan pas individuele zorg
- nadruk op collectieve voorzieningen, zo mogelijk voor meerdere doelgroepen
- aansluiten bij bestaande initiatieven
- vrijwilligers in combinatie met/in plaats van professionals

Gemeenten kiezen zonder uitzondering voor het sturen op de totstandkoming van een structureel aanbod dat afwijkt van het AWBZ aanbod; vrijwel alle gemeenten zorgen er echter wel voor dat er 'niemand in de kou komt te staan' in de periode totdat dat aanbod gereed is. Op veel plaatsen worden daarom (indien nodig) AWBZ voorzieningen tijdelijk in afgeslankte vorm gecontinueerd.

Aanbod
Het aanbod dat gemeenten aanbieden kan worden onderverdeeld in individuele begeleiding, groepsgewijze dagbesteding, mantelzorgondersteuning en versterking van vrijwilligerswerk.

Het onderzoek concludeert dat het aanbod dat in gemeenten ingezet wordt, weliswaar behoorlijk afwijkt van wat er in de AWBZ werd geboden maar dat er desondanks slechts beperkt sprake is van nieuw aanbod. In de praktijk blijkt tot op grote hoogte in de ondersteuningsbehoeften van getroffen cliënten te worden voorzien door enerzijds reeds bestaande gemeentelijke welzijnsvoorzieningen en anderzijds door een groot aanbod aan initiatieven vanuit het maatschappelijk middenveld.

3.2.2 Lokale signalen
MEE
Getroffen cliënten hebben de mogelijkheid gekregen zich bij MEE te melden en samen naar alternatieve vormen van begeleiding te zoeken. In de periode tot en met 31 augustus 2010 hebben drie personen uit Teylingen van deze mogelijkheid gebruik gemaakt (ondersteuning was mogelijk tot 1 september 2010). Dit betroffen twee ouderen met een somatische en/of psychogeriatrische aandoening en één cliënt met een kind met een verstandelijke beperking. MEE heeft aangegeven op basis van dit geringe aantal meldingen geen conclusies voor onze gemeente te kunnen trekken.

Zorgloket
Gedurende 2010 en begin 2011 hebben zich niet of nauwelijks getroffen cliënten gemeld bij het Zorgloket in de Gemeentewinkel. Telefonisch is er begin 2010 een drietal vragen ontvangen over het wegvallen van de dagverzorging voor ouderen.

Regionaal werkende organisaties
Diverse regionale organisaties hebben melding gemaakt van het feit dat zij het aantal aanvragen voor ondersteuning als gevolg van de Pakketmaatregel hebben zien stijgen. Ook het aantal aanvragen uit Teylingen is toegenomen. In dit kader kan bijvoorbeeld de Vriendendienst genoemd worden. De Vriendendienst koppelt vrijwilligers aan mensen met een psychiatrische achtergrond die zelfstandig wonen maar niet voldoende in staat zijn om een sociaal netwerk op te bouwen en te onderhouden.

Hoofdstuk 4 Gesignaleerde problemen en mogelijke oplossingen

4.1 Brainstormbijeenkomst 5 oktober 2010

Op 5 oktober 2010 heeft de gemeente een brainstormbijeenkomst georganiseerd met het veld. Organisaties die (mogelijk) te maken hebben met cliënten die getroffen zijn door de Pakketmaatregel AWBZ zijn uitgenodigd om in gezamenlijkheid te discussiëren over enerzijds de gevolgen van deze maatregelen en anderzijds de eventuele alternatieve ondersteuningsmogelijkheden voor deze cliënten in Teylingen. Voor wat betreft dit alternatief ondersteuningsaanbod zijn de deelnemers aangespoord om creatief en in lijn met hetgeen vermeld in hoofdstuk 3 over de landelijke ontwikkelingen (beleidskeuzes) na te denken. Tevens zijn leden van het WMO adviesplatform en raadsleden bij deze bijeenkomst aanwezig geweest. Een samenvatting van de uitkomsten van deze avond treft u als bijlage bij deze notitie aan.

4.2 Uitkomsten inventarisatie gesignaleerde problemen

In de bijgevoegde samenvatting van de bijeenkomst is voor elke groep een overzicht gegeven van de gesignaleerde problemen. Uit deze opsomming kan een aantal gemene delers gehaald worden. In combinatie met de uitkomsten van ter voorbereiding op de bijeenkomt bij de uitgenodigde organisaties uitgezette inventarisatievragen, kunnen de onderstaande knelpunten geformuleerd worden. Hierbij wordt in eerste instantie ingegaan op specifieke problemen per getroffen doelgroep en vervolgens op problemen die meer van algemene aard zijn. In de bijlagen is tevens een korte toelichting op de beschreven problemen opgenomen.

<u>Cliënten met een psychiatrische of psychosociale aandoening/ziekte</u>

- Aansluiting tussen AWBZ en WMO is soms ontoereikend
- Wegvallen begeleiding bij bijv. boodschappen doen, artsbezoek en sociale activiteiten
- Informatieverstrekking over alternatief ondersteuningsaanbod via Zorgloket is ontoereikend
- Bemiddeling naar vrijwilligerswerk verloopt moeizaam wegens inplanningsproblemen
- Bepaalde groepen laten zich niet diagnosticeren. Door het wegvallen van de begeleiding glijden deze mensen verder af.
- Vermindering/wegvallen dagbesteding na lagere indicatie of vervallen indicatie
- Invoering eigen bijdrage leidt tot teruglopende vraag naar individuele begeleiding en groepsbegeleiding (dagbestedingsactiviteiten)

<u>Cliënten met een verstandelijke beperking</u>

- Wegvallen begeleiding bij bijv. boodschappen doen, artsbezoek en sociale activiteiten
- Vermindering/wegvallen dagbesteding na lagere indicatie of vervallen indicatie
- Invoering eigen bijdrage leidt tot teruglopende vraag naar individuele begeleiding en groepsbegeleiding (dagbestedingsactiviteiten)

<u>Cliënten met een somatische of psychogeriatrische ziekte/aandoening (met name ouderen)</u>

- Wegvallen begeleiding bij bijv. boodschappen doen, artsbezoek en sociale activiteiten
- Vermindering/wegvallen dagbesteding na lagere indicatie of vervallen indicatie

<u>Gezinnen met kinderen</u>

- Wegvallen begeleiding leidt tot onrust in het gezin
- In een aantal gevallen ontbreekt vervolgzorg

<u>Algemene problemen/diverse doelgroepen</u>

- Toenemende druk op mantelzorgers
- Toenemende vraag naar vrijwilligers
- Onbekendheid met huidig WMO ondersteuningsaanbod
- Wegvallen begeleiding leidt tot andere problemen zoals schulden en vereenzaming
- (On)mogelijkheden huidige collectieve voorzieningen

4.3 Uitkomsten alternatieve ondersteuningsmogelijkheden

In de bijgevoegde samenvatting van de bijeenkomst is voor elke groep een overzicht gegeven van de mogelijke oplossingen voor de gesignaleerde problemen. Uit deze opsomming kan een aantal gemene delers gehaald worden. Deze staan hieronder aangegeven. Uit hetgeen genoemd in deze paragraaf kan geconcludeerd worden dat uiteindelijk niet voor alle genoemde problemen mogelijke

oplossingen geformuleerd zijn. De in paragraaf 4.2 gehanteerde indeling voor getroffen doelgroepen is in deze paragraaf zodoende losgelaten.

Algemene oplossingen/diverse doelgroepen

- Verbreding functies en taken Stichting Welzijn Teylingen

  Stichting Welzijn Teylingen bevindt zich in een verbredingsproces. Het onderbrengen van (delen van) een alternatief ondersteuningsaanbod bij deze stichting past binnen dit traject. Tijdens de brainstormbijeenkomst zijn al diverse mogelijke samenwerkingsvormen tussen de Stichting Welzijn Teylingen,'s-Heerenloo en de GGZ Duin- en Bollenstreek genoemd. Ook met andere organisaties is naar verwachting (verdere) samenwerking mogelijk.

  In dit verband is tevens de verbreding van de bij de Stichting Welzijn Teylingen ondergebrachte functie van ouderenadviseur genoemd. Deze verbreding geldt zowel voor de taken van deze adviseurs als de doelgroepen waarop de adviseurs zich richten. Deze welzijnsadviseurs zouden onder andere ingezet kunnen worden voor begeleiding bij mensen thuis en voor het samen met de cliënt contact leggen met organisaties die de cliënt verder kunnen helpen bij het vinden van een passend ondersteuningsaanbod.

- Grotere en bredere inzet Servicepunt Vrijwilligers Teylingen

  De Pakketmaatregel AWBZ leidt een grotere vraag naar vrijwilligers. In het vinden en behouden van deze vrijwilligers vervult het Servicepunt Vrijwilligers Teylingen een spilfunctie. Hierbij is aangegeven dat de vrijwilligers met name een belangrijke rol zouden moeten spelen bij activiteiten gericht op ontmoeting.

- Opzetten dagverzorging voor meerdere doelgroepen

  Als alternatief voor de weggevallen mogelijkheden tot dagbesteding kan een gemeentelijke dagverzorging opgezet worden, die cliënten de mogelijkheid biedt activiteiten te ondernemen en anderen te ontmoeten. Indien mogelijk zou deze nieuwe dagopvang voor meerdere getroffen doelgroepen toegankelijk moeten zijn, waarbij goed gekeken moet worden naar de (on)mogelijkheden van combinaties van doelgroepen. Ook dienen de aangeboden activiteiten passend te zijn voor de diverse doelgroepen. In dit kader is tevens gewezen op de inzet van een combinatie van professionals en vrijwilligers.

- Inzet maatschappelijke stages

  Leerlingen in het middelbaar onderwijs zijn verplicht een maatschappelijke stage te lopen. Deze inzet van scholieren kan gebruikt worden om in bepaalde gevallen weggevallen begeleiding te compenseren. In totaal gaat het in Teylingen om een groot aantal uren, per scholier is het aantal uren echter beperkt. Daarnaast vragen de scholieren begeleiding van professionals. Er zal zodoende goed gekeken moeten worden naar de (on)mogelijkheden.

- Verbreding huidige collectieve voorzieningen

  Zoals in paragraaf 4.2 aangegeven, sluiten de huidige collectieve voorzieningen niet altijd aan bij de behoeften en kenmerken van de getroffen doelgroepen. Om deze ook voor deze groepen toegankelijk te maken, is verbreding in sommige gevallen noodzakelijk.

- Versterking van de sociale cohesie via de invoering van wijkgericht werken

  Versterking van de sociale samenhang tussen diverse bevolkingsgroepen leidt naar verwachting tot meer informele zorg. Het contact tussen deze groepen kan gestimuleerd worden door deze groepen uit te nodigen deel te nemen aan activiteiten in hun eigen buurt.

- Aanstellen zorgmakelaar

  Een zorgmakelaar legt samen met de zorgvrager actief contact met organisaties die de cliënt verder kunnen helpen. Dit gaat dus verder dan enkel het verstrekken van informatie. Het betreft hand in hand begeleiding bij het traject om te komen tot een antwoord op een vraag of bij het vinden bij een passende dienst of activiteit. In dit kader is ook de verbreding van de functie van de ouderenadviseur van de Stichting Welzijn Teylingen genoemd.

Hoofdstuk 5 Herijking beleidskader

5.1 Evaluatie beleidskader

In hoofdstuk 2 is het huidig beleidskader voor wat betreft de omgang met de gevolgen van de Pakketmaatregel AWBZ in Teylingen uiteengezet. De beschreven (landelijke) ontwikkelingen en de uitkomsten van de brainstormbijeenkomst met het veld maken herijking van dit beleidskader noodzakelijk. Het huidig beleidskader omvat vier uitgangspunten. In deze paragraaf worden deze aspecten achtereenvolgens aan een evaluatie onderworpen.

Uitgangspunt 1: Keuze al dan niet inspelen op gevolgen Pakketmaatregel AWBZ
Teylingen wil al haar burgers mee laten doen in de samenleving. Om deze reden is het dan ook logisch dat de gemeente Teylingen haar verantwoordelijkheid pakt en dat zij actie onderneemt wanneer dat meedoen als gevolg van de doorgevoerde maatregelen voor haar burgers negatief beïnvloed dan wel beperkt wordt. Teylingen biedt inwoners die getroffen zijn door de Pakketmaatregel AWBZ passende ondersteuning.

Dit uitgangspunt blijft dan ook in zijn huidige vorm gehandhaafd.

Uitgangspunt 2: Keuze voor wat betreft de te ondersteunen doelgroepen
In het huidig beleidskader is de keuze voor de te ondersteunen doelgroepen (mede) gebaseerd op tussentijdse cijfers van het CIZ voor wat betreft de herindicaties. Inmiddels zijn de definitieve cijfers ontvangen. Zoals in paragraaf 3.1 aangegeven, wijzen deze cijfers uit dat de doelgroepen cliënten met een somatische ziekte/aandoening (de klantgroepen 1, 2 en 7), de doelgroep cliënten met een psychiatrische of psychosociale ziekte/aandoening (de klantgroepen 5 en 6) en de doelgroep cliënten met een verstandelijke beperking (de klantgroepen 8 en 9) het hardst door de Pakketmaatregel AWBZ getroffen zijn. Deze cijfermatige uitkomsten komen nagenoeg overeen met hetgeen tijdens de brainstormbijeenkomst door de aanwezige professionals naar voren is gebracht. Hiervan uitgaande kan de onderstaande gewijzigde prioritering in de te ondersteunen doelgroepen opgesteld worden:

Eerste prioriteit:
- Ouderen met beginnende ouderdomsklachten, zoals vergeetachtigheid en mobiliteitsproblemen, zonder dat een duidelijke diagnose is gesteld (klantgroep 1).
- Ouderen met beginnend geheugenverlies en concentratiestoornissen die vaak kampen met gemis van partner of vrienden (klantgroep 2).
- Volwassenen die als gevolg van chronische invaliderende aandoeningen licht beperkt zijn in hun psychisch functioneren (klantgroep 5).
- Chronisch psychiatrische patiënten, zowel stabiel als instabiel, die niet of niet zelfstandig kunnen functioneren (klantgroep 6).
- Volwassenen met somatische of psychiatrische problematiek die ondersteund worden in de gezinssituatie (klantgroep 7).
- Mensen met lichte verstandelijke beperkingen die zelfstandig of thuis bij de ouders wonen (klantgroep 8).
- Jongeren en jongvolwassenen met lichte gedragsproblemen als gevolg van een lichte verstandelijke beperking, die buiten andere sectoren (zoals psychiatrie, jeugdzorg of justitie) vallen (klantgroep 9).

Bovenstaande doelgroepen omvatten een groot deel van het in paragraaf 3.1 genoemde aantal van 162 getroffen cliënten in Teylingen (143 cliënten in totaal). Tevens is de verwachting dat de doelgroepen behorende tot de eerste prioriteit als gevolg van (onder andere) demografische ontwikkelingen in de toekomst alleen maar groter zullen worden.

De overige klantgroepen zijnde ouderen waarbij beginnende dementie is gediagnosticeerd, die doorgaans nog thuis wonen en vaak een partner hebben en/of mantelzorg krijgen (klantgroep 3), volwassenen die als gevolg van chronische invaliderende aandoeningen beperkt zijn in de persoonlijke verzorging (klantgroep 4) en mensen met zintuiglijke beperkingen die met diverse hulpmiddelen redelijk tot goed zelfstandig kunnen wonen (klantgroep 10) behoren tot de tweede en derde prioriteit.

Uitgangspunt 3: Keuze voor wat betreft het ondersteuningsaanbod
De keuze die in eerste instantie gemaakt is voor het ondersteuningsaanbod, hing samen met de uitkomsten van het eerder genoemde HHM onderzoek voor wat betreft de (collectieve) voorzieningen die een alternatief zouden kunnen vormen voor de ondersteuningsbehoeften van de

getroffen doelgroepen behorende tot de eerste prioriteit. Nu de doelgroepen behorende tot de eerste prioriteit gewijzigd zijn, er zich op landelijk niveau een aantal ontwikkelingen voordoet samenhangende met de doorontwikkeling van de WMO en er input verkregen is vanuit de dagelijkse praktijk van professionals, is het noodzakelijk de randvoorwaarden voor het ondersteuningsaanbod aan te passen. Tevens verdient het aanbeveling de in het oorspronkelijke beleidskader opgenomen limitatieve opsomming van voorzieningen te laten vervallen. De richtinggevende uitspraken aangaande de te bereiken doelgroepen en de gewenste vorm van het alternatieve ondersteuningsaanbod gaan hier impliciet al op in.

Te bereiken doelgroepen
Zoals onder uitgangspunt 2 aangegeven, is er sprake van een gewijzigde prioritering in de te ondersteunen doelgroepen. Gelet op de beperkte financiële mogelijkheden van de gemeente, verdient het de voorkeur in eerste instantie enkel een keuze te maken voor voorzieningen die (in ieder geval) aansluiten bij de ondersteuningsbehoefte van de doelgroepen die de eerste prioriteit genieten (de klantgroepen 1, 2, 5, 6, 7, 8 en 9).

Vorm
In paragraaf 3.2 is ingegaan op de landelijke ontwikkelingen rondom de gevolgen van de Pakketmaatregel AWBZ. Aan deze ontwikkelingen ligt zowel een financiële als een inhoudelijke component ten grondslag. Voor Teylingen is dit niet anders. Ook zij heeft te maken met financiële beperkingen en een benodigde doorontwikkeling van en kanteling binnen haar WMO beleid. Daarnaast dient zij zich voor te bereiden op de overgang van andere delen van de AWBZ naar de WMO zoals aangegeven in het Regeerakkoord. Dit maakt dat de onderstaande randvoorwaarden ten aanzien van de vorm van het alternatieve ondersteuningsaanbod geformuleerd kunnen worden:

- zoveel mogelijk in collectieve vorm;
- zoveel mogelijk gebruik makend van (een combinatie van professionals en) vrijwilligers;
- zoveel mogelijk aansluitend op bestaande (welzijns)voorzieningen;
- zoveel mogelijk toegankelijk/beschikbaar voor meerdere doelgroepen.

Bovenstaande voorwaarden dienen zoveel als mogelijk in onderlinge samenhang tot hun recht te komen. Concreet betekent dit dat voor het alternatief ondersteuningsaanbod gestreefd wordt naar een collectieve vorm van een bestaande (AWBZ) voorziening die voor meerdere doelgroepen toegankelijk is.

De komende jaren pakt de gemeente haar regisserende rol heel nadrukkelijk op. Meer dan voorheen komt de nadruk te liggen op het regisseren van aanbod in plaats van het initiëren van producten en diensten. Ook bij het inspelen op de gevolgen van de Pakketmaatregel is deze gewijzigde opstelling van groot belang. De gemeente bepaalt in overleg met het veld de kaders en schept de benodigde randvoorden. Binnen deze kaders zijn de uitvoerende partijen aan zet.

Uitgangspunt 4: Keuze al dan niet eigen gemeentelijke middelen inzetten
Voor wat betreft het huidige uitgangspunt dat het van Rijkswege beschikbaar gestelde budget leidend is en er geen aanvullende, eigen middelen ingezet worden, verdient het aanbeveling deze te laten vervallen.

Mede gelet op de landelijke ontwikkelingen rondom de AWBZ en de Kanteling van de WMO is het zaak de behoeften van de getroffen doelgroepen in onze gemeenten centraal te stellen en vervolgens te bepalen in welke mate de gemeente (financieel) bij moet springen om het meedoen van deze groepen in de samenleving mogelijk te maken. Hierbij wordt ingezet op het binnen de financiële mogelijkheden bereiken van zoveel mogelijk kwetsbare groepen.

Met de middels uitgangspunt 2 aangebrachte prioritering in doelgroepen en het voorgestelde alternatieve ondersteuningsaanbod zoals beschreven in hoofdstuk 6, is de verwachting dat dit gerealiseerd kan worden binnen de middelen die voor dit doel beschikbaar zijn.

5.2 Heroverweging subsidieverstrekking
Nu er sprake is van een gewijzigd beleidskader, moet bekeken worden wat het beste ondersteuningsaanbod is.

5.2.1. Subsidieverzoek Het Raamwerk
Wanneer het subsidieverzoek van Het Raamwerk beoordeeld wordt op basis van het gewijzigde beleidskader, leidt dit tot de conclusies dat dit verzoek voldoet aan de uitgangspunten 1 en 2 maar niet aan uitgangspunt 3.

Beoordeling uitgangspunt 3:
Het subsidieverzoek betreft een gewenste continuering van een voormalige AWBZ voorziening. Hoewel de steunpunten aangemerkt kunnen worden als een collectieve voorziening (ze zijn immers voor een volledige doelgroep toegankelijk zonder dat hier een individuele indicatie voor benodigd is), voldoen zij niet aan de overige randvoorwaarden zoals die in dit kader gesteld zijn: de uitvoering vindt plaats middels de inzet van professionals, er is geen sprake van aansluiting op bestaande voorzieningen en de steunpunten zijn niet toegankelijk voor meerdere doelgroepen. In hun huidige vorm passen de steunpunten zodoende niet binnen de gewenste en benodigde doorontwikkeling van het WMO beleid. Overigens heeft Het Raamwerk in haar subsidieverzoek aangegeven bereid te zijn mee te denken over alternatieven voor de huidige dienstverlening of over de uitbreiding van de dienstverlening aan andere doelgroepen.

5.2.2 Subsidieverzoek ActiVite
Wanneer het subsidieverzoek van ActiVite beoordeeld wordt op basis van het gewijzigde beleidskader, leidt dit tot de conclusies dat dit verzoek voldoet aan de uitgangspunten 1 en 2 maar niet aan uitgangspunt 3.

Beoordeling uitgangspunt 3:
Het subsidieverzoek betreft een gewenste continuering van een voormalige AWBZ voorziening. Kijkende naar de huidige opzet, kan geconcludeerd worden dat de dagverzorging in onvoldoende mate aansluit bij de gehanteerde uitgangspunten. Cliënten dienen over een indicatie voor deze vorm van ondersteuning te beschikken, de uitvoering vindt plaats middels de inzet van professionals en er is geen sprake van aansluiting op bestaande voorzieningen. Wel is de dagverzorging toegankelijk voor meerdere doelgroepen (ouderen en mensen met een licht verstandelijke beperking), al blijken in de praktijk met name ouderen van deze voorziening gebruik te maken. In zijn huidige vorm past de dagverzorging zodoende niet binnen de gewenste en benodigde doorontwikkeling van het WMO beleid.

5.2.3 Conclusie
Bovenstaande beoordelingen leiden tot de conclusie dat beide subsidieverzoeken niet (volledig) voldoen aan het nieuwe beleidskader voor wat betreft de gevolgen van de Pakketmaatregel AWBZ. Dit maakt dat beide verzoeken met ingang van 2012 (2011 is immers een overgangsjaar) niet langer voor gemeentelijke subsidieverstrekking in aanmerking komen.

Hoofdstuk 6 Voorstel alternatief ondersteuningsaanbod

6.1 Gemene delers

Afgaande op de gesignaleerde knelpunten zoals deze tijdens de brainstormbijeenkomst met het veld naar voren zijn gekomen, kan een viertal gemene delers worden benoemd . Bij de keuze voor deze problemen is gekeken naar de frequentie waarmee deze door de aanwezigen genoemd zijn en de mate waarin deze problemen zich bij meerdere doelgroepen voordoen. Tevens is gebruik gemaakt van de cijfers van het CIZ met betrekking tot de aantallen getroffen cliënten verdeeld over de verschillende doelgroepen. Deze analyse heeft geleid tot de onderstaande vier (geclusterde) problemen:

1. Het wegvallen van begeleiding bij dagelijkse activiteiten
2. Het wegvallen van dagbestedingsactiviteiten
3. De invoering van een eigen bijdrage voor AWBZ begeleiding
4. De ontoereikendheid en ontoegankelijkheid van informatie over alternatief ondersteuningsaanbod

De kanttekening die bij de bovenstaande clustering gemaakt moet worden, is dat de gemeente niet alle getroffen cliënten kent en zodoende niet exact op de hoogte is van alle problemen die zich als gevolg van de Pakketmaatregel AWBZ voordoen. Echter, het aandeel nieuwe cliënten dat als gevolg van de maatregelen überhaupt niet meer in aanmerking komt voor begeleiding op grond van de AWBZ zal steeds groter worden en de CIZ cijfers en signalen vanuit het veld geven een goede indicatie van de meest urgente problemen die om een oplossing vragen.

6.2 Alternatieve voorzieningen

Nu er in grote mate zicht verkregen is op de problemen die zich onder de verschillende getroffen doelgroepen voordoen en de huidige vanuit de AWBZ overgenomen voorzieningen op basis van het gewijzigde beleidskader niet langer voor gemeentelijke financiering in aanmerking komen, is het noodzakelijk een alternatief ondersteuningsaanbod te ontwikkelen. De vorm van dit alternatieve ondersteuningsaanbod dient uiteraard zoveel als mogelijk aan te sluiten bij de eerder hiervoor geformuleerde randvoorwaarden. Het voorstel betreft hoofdzakelijk nieuwe voorzieningen. Zoals in paragraaf 2.4 aangegeven, wordt op dit moment al een groot aantal (welzijns)voorzieningen gesubsidieerd die een alternatief kunnen vormen voor de ondersteuningsvragen van getroffen doelgroepen en zodoende voor een aantal gesignaleerde problemen waar op dit moment geen specifiek alternatief aanbod voor wordt voorgesteld (dit geldt met name voor gezinnen met kinderen). Deze voorzieningen worden hier verder buiten beschouwing gelaten.

6.2.1 Intermediairsfunctie

Met het voor diverse doelgroepen wegvallen van de mogelijkheid tot het ontvangen van professionele ondersteuning, is er behoefte ontstaan aan een 'koppelaar' die een brug slaat tussen de ondersteuningsvraag van cliënten en alternatieve ondersteuningsmogelijkheden. Gedacht wordt aan een functionaris die samen met de cliënt kijkt naar zijn of haar behoeften en mogelijkheden. In overleg met de cliënt wordt bekeken welke voorziening(en) een invulling zouden kunnen geven aan deze ondersteuningsbehoefte. De intermediairsrol kan op verschillende manieren worden vormgegeven. Nader onderzoek moet uitwijzen welke hiervan de meest geëigende is.

Verschillende organisaties zouden een dergelijke intermediairsfunctie uit kunnen voeren. Een van de organisaties die hier mogelijk voor in aanmerking komt, is de Stichting Welzijn Teylingen. Zoals in paragraaf 4.3 opgemerkt, bevindt de Stichting Welzijn Teylingen zich in een verbredingsproces. Het toebedelen van een actieve(re) rol in het inspelen op de gevolgen van de wijzigingen in de AWBZ zou hier goed in passen. Zij biedt immers op dit moment al een groot aantal (welzijns)diensten aan in onze gemeente, is goed op de hoogte van het aanbod van andere partijen en onderhoudt met een aantal van hen een samenwerkingsrelatie.

6.2.2 Alternatief weggevallen begeleiding bij dagelijkse activiteiten

Veel cliënten zijn geconfronteerd met het wegvallen van hun begeleiding bij verschillende dagelijkse activiteiten. Hierbij kan gedacht worden aan begeleiding bij het boodschappen doen, begeleiding bij artsbezoek, begeleiding bij de administratie en begeleiding bij het ondernemen van sociale activiteiten. Bekeken zal worden in hoeverre het mogelijk is deze weggevallen professionele begeleiding op te vangen door de inzet van vrijwilligers.

De Stichting Welzijn Teylingen heeft al aangeven dat zij als gevolg van de Pakketmaatregel AWBZ geconfronteerd wordt met een gestegen vraag naar vrijwilligers. Veel cliënten trachten dus al gebruik te maken van deze mogelijkheid. De inzet van vrijwilligers is echter gebonden aan grenzen. Zo moeten deze vrijwilligers maar net beschikbaar zijn en daarnaast dienen zij voor de omgang met bepaalde doelgroepen over specifieke kennis te beschikken.

De werving van vrijwilligers kan langs verschillende wegen plaatsvinden. Wellicht zou ook gebruik gemaakt kunnen worden van vrijwilligers die op dit moment al actief zijn bij zorgverleners of andersoortige organisaties. In dit kader is het goed de mogelijkheden van het Servicepunt Vrijwilligers Teylingen te onderzoeken. Dit servicepunt maakt onderdeel uit van de Stichting Welzijn Teylingen en houdt zich onder andere bezig met het samenbrengen van vraag en aanbod op het gebied van vrijwilligerswerk. Aandachtspunten zijn de mogelijkheden voor wat betreft extra inzet op de werving van vrijwilligers, de hiervoor benodigde communicatie en de (extra) ondersteuning van deze vrijwilligers (zie paragraaf 6.3).

Voor de omgang met een aantal doelgroepen is in sommige gevallen deskundigheidsbevordering noodzakelijk. Tijdens de brainstormbijeenkomst is al door diverse organisaties werkzaam voor mensen met een beperking aangegeven dat zij bereid zijn hier een bijdrage in te leveren.

Tevens zal in dit kader gekeken worden naar de mogelijkheden die de inzet van maatschappelijke stages biedt. Deze inzet kan gebruikt worden om in bepaalde gevallen weggevallen begeleiding te compenseren.

6.2.3 Alternatief weggevallen dagbestedingsactiviteiten

Als gevolg van het aanscherpen van de indicatiecriteria is voor diverse doelgroepen de mogelijkheid om op vaste tijden in de week in groepsverband activiteiten te ondernemen beperkt dan wel weggevallen. Dit wordt als een groot gemis ervaren daar hiermee de structuur in de dagindeling is komen te vervallen. Voorgesteld wordt om de mogelijkheden van een gemeentelijke dagbestedingsvoorziening te onderzoeken.

Gelet op de eerder geformuleerde randvoorwaarden ten aanzien van de vorm van het alternatieve ondersteuningsaanbod, dient deze dagverzorging te volgende kenmerken te bezitten:

1. De dagverzorging wordt een collectieve voorziening. Dit betekent dat deze toegankelijk is voor diverse doelgroepen zonder dat hier een individuele indicatie voor noodzakelijk is.
2. De dagverzorging wordt geleid door een combinatie van professionals en vrijwilligers. Gedacht kan worden aan één of meer professionals die een team van vrijwilligers aansturen. Deze vrijwilligers dienen hier uiteraard van te voren voor getraind te worden. Deze samenwerkingsvorm komt inmiddels in steeds meer gemeenten voor.
3. De dagverzorging is toegankelijk voor meerdere doelgroepen. Deze voorziening staat zodoende niet enkel voor één specifiek omschreven doelgroep open maar kan gebruikt worden door verschillende doelgroepen. Uiteraard vraagt dit om nader onderzoek naar de (on)mogelijkheden van combinaties doelgroepen. Tevens dienen de aangeboden activiteiten afgestemd te zijn op de aanwezige cliënten.

De gewenste opzet van de dagbestedingsvoorziening maakt dat met diverse organisaties het overleg aangegaan zal worden. In ieder geval betreft dit de Stichting Welzijn Teylingen (en het Servicepunt Vrijwilligers Teylingen), Het Raamwerk, 's-Heerenloo en de GGZ Duin- en Bollenstreek. In tweede instantie zal ook de huidige aanbieder van de dagverzorging, ActiVite, bij dit overleg betrokken worden. Eventueel wordt dit overleg nog met andere partijen uitgebreid.

Voor wat betreft de aansturing van de dagbesteding bestaan diverse mogelijkheden. Deze zullen onderdeel vormen van het overleg met de diverse betrokken partijen.

6.2.4 Tegemoetkoming eigen bijdrage AWBZ begeleiding

Cliënten die nog wel op basis van de AWBZ begeleiding ontvangen, zijn geconfronteerd met de invoering van een eigen bijdrage (zowel voor individuele begeleiding als voor groepsbegeleiding). Voor een bepaalde groep cliënten, met name voor de groep die een uitkering ontvangt, is deze eigen bijdrage niet op te brengen en zij zien om financiële redenen verder af van deze vorm van zorg. Dit kan uiteindelijk tot andere problemen leiden, zoals bijvoorbeeld vereenzaming of schulden.

Dit probleem is in ISD Bollenstreek verband besproken. Op dit moment vergoeden de aangesloten gemeenten vanuit de bijzondere bijstand een aantal eigen bijdragen zoals de eigen bijdrage voor de Zorgverzekeringswet en de eigen bijdrage voor de hulp bij het huishouden voor mensen met een inkomen op of rond het bijstandsniveau. Voorgesteld wordt om ook de eigen bijdrage voor begeleiding vanuit de AWBZ aan het vergoedingenoverzicht van de bijzondere bijstand toe te voegen.

6.2.5 Verbetering toereikendheid en toegankelijkheid informatievoorziening

De verminderde of weggevallen begeleiding maakt dat getroffen cliënten langs andere wegen op zoek gaan naar alternatief ondersteuningsaanbod. Daarbij lopen ze aan tegen het feit dat informatie over dit ondersteuningsaanbod ontbreekt, onvolledig of niet goed toegankelijk is. Met andere woorden: de inhoud van en de communicatie over de sociale kaart is onvoldoende.

Via een drietal ontwikkelingen c.q. voorzieningen wordt de komende periode ingezet op een verbetering van dit knelpunt. In de eerste plaats betreft dit de doorontwikkeling van het Zorgloket in de Gemeentewinkel. Dit loket speelt een cruciale rol in de informatieverstrekking aan diverse doelgroepen binnen onze gemeente. Geconstateerd is dat de bekendheid van dit loket nog onvoldoende is. Daarnaast kunnen stappen worden gezet in het dienstenaanbod en de dienstverlening. Dit traject wordt samen met de afdelingen Gemeentewinkel en Communicatie en het WMO adviesplatform Teylingen opgepakt.

Een tweede ontwikkeling betreft de verbetering van de digitale sociale kaart, zowel op lokaal als op regionaal niveau. In het digitale zorgloket (bereikbaar via de gemeentelijke website) is in 2010 al een eerste slag gemaakt. Tevens wordt momenteel gewerkt aan een regionale sociale kaart. Op termijn zal deze regionale kaart mogelijk ook gebruikt gaan worden in het Zorgloket, aangevuld met informatie omtrent lokale voorzieningen.

Tot slot is tijdens de brainstormbijeenkomst diverse malen de aanstelling van een zorgmakelaar/mantelzorgmakelaar genoemd. Er bestaat behoefte aan individuele begeleiding in de vorm van een persoon die de mantelzorger helpt bij allerlei regeltaken op het gebied van zorg, arbeid, welzijn, wonen of financiën. Een dergelijke voorziening wordt reeds in Teylingen aangeboden. Blijkbaar is deze voorziening (nog) onvoldoende bekend of bestaan er barrières om hier gebruik van te maken. Bij de evaluatie van de mantelzorgnota is het functioneren van deze voorziening meegenomen en is aangegeven dat voorziening wellicht in andere vorm of via een andere organisatie voortgezet zal gaan worden.

6.3 Ondersteuning mantelzorgers

De verminderde of weggevallen begeleiding maakt dat de druk op mantelzorgers toeneemt. Op hen zal nu immers een groter beroep gedaan worden wanneer het aankomt op vervangende zorg. De ondersteuning van de mantelzorger vindt in Teylingen op verschillende manieren plaats. Allereerst is er het reguliere aanbod aan mantelzorgondersteuning (de basisfuncties) zoals opgenomen in de nota *Onze zorg: Mantelzorg*. Met name het lokaal opgezette Mantelzorgcafé blijkt in een behoefte te voorzien.

In de tweede plaats wordt ontlasting van de mantelzorger bereikt via de ontwikkeling van de zojuist genoemde georganiseerde begeleiding via vrijwilligers en de gemeentelijke dagbestedingsvoorziening. Deze kunnen immers werken als een vorm van respijtzorg voor de mantelzorger. In dit verband kan ook een aantal reeds bestaande voorzieningen genoemd worden zoals de Vriendendienst.

Tot slot zal de mantelzorger een belangrijke plek innemen bij het gesprek zoals dat tussen de intermediair en cliënten gevoerd zal worden over de ondersteuningsbehoeften en de eventuele invulling hiervan (zie paragraaf 6.2.1). In dit gesprek wordt de totale situatie van een cliënt betrokken en wordt ook gekeken naar de mensen om een cliënt heen. Deze wijze van benaderen past binnen de Kanteling van de WMO. Binnen deze Kanteling neemt het zogenaamde keukentafelgesprek' een belangrijke rol in. Hierin wordt expliciet aandacht besteed aan de (on)mogelijkheden van informele zorg en gevolgen hiervan voor de mensen die deze zorg op zich nemen.

6.4 Financiële consequenties

In hoofdstuk 5 is bij de herijking van het beleidskader aangegeven dat de behoeften van de door de Pakketmaatregel AWBZ getroffen doelgroepen en de mate waarin de gemeente (financieel) bij moet springen om het meedoen van deze groepen in de samenleving mogelijk te maken centraal staan en niet het beschikbare budget ter hoogte van **€ 152.000,--**.

De financiële consequenties van de bovenstaande voorstellen zijn op dit moment nog niet bekend. Deze zijn onder andere afhankelijk van de vorm waarin de projecten uiteindelijk gerealiseerd worden en de (eventuele) deelname van verschillende partijen hierin. Daarnaast zal bekeken moeten worden in hoeverre voorstellen geheel of gedeeltelijk binnen de soms al van gemeentewege verstrekte subsidie plaats kunnen vinden. Echter, de verwachting is dat het voorgestelde alternatieve ondersteuningsbod binnen de voor dit doel beschikbare middelen gerealiseerd kan worden. Wanneer meer informatie voorhanden is, zal hier in een apart voorstel op teruggekomen worden.

6.5 Tot slot

Gelet op de gevolgen van de Pakketmaatregel AWBZ voor diverse doelgroepen binnen onze gemeenten, gelet op de uitkomsten van brainstormbijeenkomst met het veld op 5 oktober 2010 en gelet op de beperkte financiële mogelijkheden die de gemeente in dit kader heeft, wordt voorgesteld om tot het zojuist beschreven ondersteuningsaanbod te komen.

Bijlage 1 Klantgroepen HHM onderzoek

1. Ouderen met beginnende ouderdomsklachten, zoals vergeetachtigheid en mobiliteitsproblemen, zonder dat een duidelijke diagnose is gesteld.
2. Ouderen met beginnend geheugenverlies en concentratiestoornissen die vaak kampen met gemis van partner of vrienden.
3. Ouderen waarbij beginnende dementie is gediagnosticeerd, die doorgaans nog thuis wonen en vaak een partner hebben en/of mantelzorg krijgen.
4. Volwassenen die als gevolg van chronische invaliderende aandoeningen beperkt zijn in de persoonlijke verzorging.
5. Volwassenen die als gevolg van chronische invaliderende aandoeningen licht beperkt zijn in hun psychisch functioneren.
6. Chronisch psychiatrische patiënten, zowel stabiel als instabiel, die niet of niet zelfstandig kunnen functioneren.
7. Volwassenen met somatische of psychiatrische problematiek die ondersteund worden in de gezinssituatie.
8. Mensen met lichte verstandelijke beperkingen die zelfstandig of thuis bij de ouders wonen.
9. Jongeren en jongvolwassenen met lichte gedragsproblemen als gevolg van een lichte verstandelijke beperking, die buiten andere sectoren (zoals psychiatrie, jeugdzorg of justitie) vallen.
10. Mensen met zintuiglijke beperkingen die met diverse hulpmiddelen redelijk tot goed zelfstandig kunnen wonen.

Bijlage 2 Verslag brainstormbijeenkomst 5 oktober 2010

Vraagstelling
Wat zijn de gevolgen van de AWBZ Pakketmaatregel voor de cliënten en welke eventuele oplossingen zien de hierbij betrokken organisaties?

Groep 1

Gesignaleerde problemen

- Zorg met verblijf: hulp bij het huishouden via AWBZ. Zorg zonder verblijf: huishoudelijke hulp via de gemeente. Geen indicatie voor begeleiding meer betekent terugvallen op collectieve voorzieningen. De vraag is of die collectieve voorzieningen wel zijn toegerust om activiteiten voor die groep te organiseren.
- Onduidelijkheid over het aantal getroffen cliënten.
- Begeleiding van gezinssituaties tussen kind en ouder valt weg. Aantasting van rust en ondersteuning in een gezin.
- Wegvallen begeleiding veroorzaakt andere problematiek, zoals toenemende schulden en vereenzaming.
- Toenemende druk op en overbelasting van vrijwilligers en/of mantelzorgers.

Oplossingen

- Cultuuromslag in rol Servicepunt Vrijwilligers Teylingen: richten op groepen in plaats van op individuen en op ontmoeten (vergroten van het sociale netwerk).
- Sociale kaart bijhouden en goed toegankelijk maken (informatie over alternatief ondersteuningsaanbod).
- Samenwerkingsmogelijkheden/verbindingen onderzoeken en/of versterken, bijvoorbeeld Welzijn Teylingen met Steunpunt Mantelzorg.
- Diegenen die geen hulp/zorg/begeleiding meer krijgen traceren om zo een beeld van de doelgroep te krijgen en passende oplossingen voor de problemen te bedenken.
- Sociale cohesie versterken. Dit kan leiden tot meer mantelzorgers en zodoende tot een versterking van de informele zorg.
- Inzetten maatschappelijke stages.
- Jeugd- en jongerenwerk: positieve invulling van taakstraffen. Jongeren inzetten om mensen die geen indicatie meer hebben te helpen, door bijvoorbeeld met hen te wandelen of spelletjes te doen.
- Verbreding functies en taken Welzijn Teylingen.

Groep 2

Gesignaleerde problemen

- Problematiek is verborgen: de grootte van de groep is onbekend.
- Met name de gevolgen voor de ouderen moeten in de gaten gehouden worden.
- Overbelasting van mantelzorger (mantelzorgers van ouderen; mantelzorgers van kinderen; mantelzorgers van kinderen in het bijzonder onderwijs).
- Er is op dit moment zicht op wie er buiten de boot vallen: dit zijn degenen die geen indicatie meer hebben gekregen. Maar er bestaat geen zicht op de omvang van de groep die in de toekomst niet geïndiceerd wordt. Wat gebeurt hiermee?

Oplossingen

- Dagbesteding breder inzetten/met elkaar delen.
- Signaleringsfunctie van de wijkverpleegkundige versterken.
- Duidelijk krijgen om welke groep het precies gaat, die gevolgen van ABWZ Pakketmaatregel ondervindt. Daarop oplossingen laten aansluiten.
- Wijkgericht werken invoeren.
- Aansluiten bij bestaande oplossingen en deze eventueel verbreden voor andere doelgroepen, bijvoorbeeld de Grandisoos van 's Heerenloo.
- Steunpunt in de wijk instellen voor getroffen cliënten (alternatief voor dagbesteding).
- Vrijwilligers inzetten, eventueel in combinatie met kennis/ervaring van professionals.
- Informatieverstrekking WMO voorzieningen verbeteren.

Groep 3

Gesignaleerde problemen

GGZ Duin- en Bollenstreek

- De aansluiting tussen AWBZ voorzieningen en WMO voorzieningen is soms onvoldoende.
- Mensen die op de wachtlijst voor de WSW staan komen niet in aanmerking voor begeleiding in groepsvorm. Daarnaast spelen nog de mogelijk toekomstige bezuinigingen in de WSW en het vervallen van de Wajong.
- Begeleiding bij het naar het ziekenhuis gaan vervalt, begeleiding bij het boodschappen doen en begeleiding om de financiële administratie te regelen eveneens.
- Begeleiding bij (het opstarten van) sociale activiteiten is vervallen. Dit kan leiden tot vereenzaming en isolement.
- Vertegenwoordiging (mentor) voor wilsonbekwame mensen ontbreekt. (Dit is echter geen gevolg van de Pakketmaatregel).
- "Zorgmakelaar/-coördinator" ontbreekt. Ondersteuning via lokaal loket of zorgloket gaat niet ver genoeg.
- Hulp AMW sluit onvoldoende aan bij GGZ cliënten. AMW focust op bevorderen van de autonomie. Cliënten wordt geadviseerd bepaalde zaken te doen, maar zij kúnnen dit zelf juist niet.

Een deel van deze problematiek wordt ook herkend door WWZ-Mariënstate-Valent (WMV)

Stichting Welzijn Teylingen (SWT)

- Geen indicatie voor dagverzorging ouderen meer (dementerenden hebben indicatie wel behouden).
- Toenemende behoefte aan mantelzorgondersteuning.
- Toenemende vraag naar hulp bij het ondernemen van diverse (sociale) activiteiten.
- Cliënten met psychosociale problematiek worden soms door GGZ Duin- en Bollenstreek naar SWT verwezen voor bemiddeling naar vrijwilligerswerk. Voor SWT is het lastig om deze cliënten in te plannen (de duur van het werk sluit vaak niet aan op de mogelijkheden van deze cliënten).
- Verstandelijk beperkten vallen buiten de boot.

WWZ-Mariënstate-Valent (WMV)

- Aansluiting bij project Reset (ondersteuning in gezinnen met kinderen) ontbreekt. Na 3 maanden is er geen vervolgzorg meer, terwijl dat soms wel nodig is.
- Doelgroep heeft praktische hulp nodig (er moet iemand naast ze staan om samen iets te doen). Voor veel cliënten vervalt deze hulp.
- Het vinden van vrijwilligers voor ondersteuning van cliënten die onder de zogenaamde milde vormen vallen, vormt een probleem.
- Cliënten met psychosociale problematiek krijgen vaak geen indicatie meer.
- (Het hierna genoemde probleem is niet nieuw, maar manifesteert zich nu wel sterker indien samenwerking bevorderd moet worden). Aansluiting van mensen met bepaalde problemen bij andere groepen mensen. Er bestaat een drempel voor mensen met afwijkend gedrag. De activiteiten sluiten niet aan bij de groep die ondersteuning nodig heeft.
- Bepaalde groepen laten zich niet diagnosticeren, waardoor deze mensen verder afglijden.

Oplossingen

Stichting Welzijn Teylingen

- Het werk van de ouderenadviseurs van SWT verbreden en deze welzijnsadviseurs inzetten bij bijvoorbeeld financiële hulpverlening. Kennis van (omgaan met) andere doelgroep opdoen bijvoorbeeld door middel van cursussen of gesprekken met desbetreffende professionals.
- 's Heerenloo geeft aan dat cliënten met psychosociale problematiek zeer waarschijnlijk heel goed als vrijwilliger ingezet kunnen worden bij hun organisatie.
- Vrijwilligers inzetten bij bijvoorbeeld begeleiding naar ziekenhuis.

Vrijwillige Thuishulp WMV

Kan enkele (maar niet alle) activiteiten oppakken.

Kerken

Wellicht kunnen kerken een rol spelen bij de ondersteuning of begeleiding van getroffen cliënten.

Inzetten scholieren
In het kader van uitvoering van de maatschappelijke stage. In totaal gaat het in Teylingen om een groot aantal uren, per scholier is het aantal uren echter beperkt (ca. 12 uur). Inzetten van scholieren vraagt ook begeleiding (dus tijd) van professionals. Voorstel: goed kijken naar wat er wél mogelijk is.

Dagbesteding anders organiseren
- Het aanbieden van ontmoetingsactiviteiten, begeleid door een combinatie van professionals en vrijwilligers.
- Onderzoeken wat mogelijk is in de bundeling van diverse doelgroepen.

Ondersteuning uit eigen directe omgeving
De omstandigheden dwingen mensen om in eerste instantie ondersteuning te zoeken bij mensen uit de directe omgeving, dit kan zich ook juist positief ontwikkelen.

Op regionaal niveau activiteiten organiseren
Aandachtspunten:
- mogelijk vervoer regelen (hiermee zijn kosten gemoeid)
- is dit geschikt voor mensen uit de doelgroep, die gewend zijn aan hun vaste locatie?

Zorgmakelaar aanstellen
Deze persoon gaat daadwerkelijk en actief, mét de zorgvrager samen, contact leggen met organisaties die de cliënt verder kunnen helpen. Dit omvat meer dan alleen informatie verstrekken.
Trefwoorden: wegwijs maken, samen optrekken, outreachend

Bijlage 3 Toelichting gesignaleerde problemen brainstormbijeenkomst

Cliënten met een psychiatrische of psychosociale aandoening/ziekte

- Aansluiting tussen AWBZ en WMO is soms ontoereikend

  Het ondersteuningsaanbod vanuit de WMO sluit niet altijd aan bij de kenmerken van deze doelgroep. Hierdoor treden er belemmeringen op bij deelname aan of het gebruik van dit aanbod. Als voorbeeld kan het reguliere verenigingsleven genoemd worden. Mensen uit deze doelgroep ervaren een drempel om zich hier bij aan te sluiten omdat zij zich 'anders' voelen en sociaal soms wat minder vaardig zijn.

- Wegvallen begeleiding bij bijv. boodschappen doen, artsbezoek en sociale activiteiten

  Als gevolg van het aanscherpen van de indicatiecriteria is voor veel cliënten uit deze doelgroep de praktische begeleiding bij dagelijkse activiteiten komen te vervallen.

- Informatieverstrekking over alternatief ondersteuningsaanbod via Zorgloket is ontoereikend

  Op dit moment beperkt de dienstverlening in het Zorgloket zich grotendeels tot het verstrekken van informatie en doorverwijzing naar andere organisaties. Cliënten uit deze doelgroep hebben echter behoefte aan dienstverlening die verder gaat, in de zin van dat er vanuit het Zorgloket al contact gelegd wordt met andere organisaties en dat cliënten één op één begeleid worden bij het traject om te komen tot een antwoord op hun vraag of bij het vinden bij een passende dienst of activiteit.

- Bemiddeling naar vrijwilligerswerk verloopt moeizaam wegens inplanningsproblemen

  Vanuit de GGZ Duin- en Bollenstreek worden cliënten regelmatig naar Stichting Welzijn Teylingen verwezen voor het vinden van vrijwilligerswerk. Stichting Welzijn Teylingen geeft echter aan dat het inplannen van cliënten uit deze doelgroep soms lastig is daar deze mensen als gevolg van hun ziekte of aandoening geen reguliere werktijden aan kunnen houden en soms een terugval hebben waardoor ze helemaal niet inzetbaar zijn.

- Bepaalde groepen laten zich niet diagnosticeren. Door het wegvallen van de begeleiding glijden deze mensen verder af.

  Niet alle cliënten uit deze doelgroep willen gediagnosticeerd worden. De inzet van ondersteunende begeleiding zorgde ervoor dat deze mensen nog net alles draaiende konden houden. Door de aangescherpte indicatiecriteria en het zodoende wegvallen van de begeleiding, bestaat de kans dat deze mensen het overzicht over hun leven (opnieuw) verliezen.

- Vermindering/wegvallen dagbesteding na lagere indicatie of vervallen indicatie

  Als gevolg van het aanscherpen van de indicatiecriteria is voor een aantal cliënten uit deze doelgroep de mogelijkheid om op vaste tijden in de week in groepsverband activiteiten te ondernemen beperkt dan wel weggevallen.

- Invoering eigen bijdrage leidt tot teruglopende vraag naar individuele begeleiding en groepsbegeleiding (dagbestedingsactiviteiten)

  Als gevolg van de invoering van een eigen bijdrage voor de functie 'Begeleiding' is voor een aantal cliënten uit deze doelgroep het blijven ontvangen van begeleiding financieel gezien niet langer haalbaar.

Cliënten met een verstandelijke beperking

- Wegvallen begeleiding bij bijv. boodschappen doen, artsbezoek en sociale activiteiten

  Als gevolg van het aanscherpen van de indicatiecriteria is voor veel cliënten uit deze doelgroep de praktische begeleiding bij dagelijkse activiteiten komen te vervallen.

- Vermindering/wegvallen dagbesteding na lagere indicatie of vervallen indicatie

  Als gevolg van het aanscherpen van de indicatiecriteria is voor een aantal cliënten uit deze doelgroep de mogelijkheid om op vaste tijden in de week in groepsverband activiteiten te ondernemen beperkt dan wel weggevallen.

- Invoering eigen bijdrage leidt tot teruglopende vraag naar individuele begeleiding en groepsbegeleiding (dagbestedingsactiviteiten)

  Als gevolg van de invoering van een eigen bijdrage voor de functie 'Begeleiding' is voor een aantal cliënten uit deze doelgroep het blijven ontvangen van begeleiding financieel gezien niet langer haalbaar.

Cliënten met een somatische of psychogeriatrische ziekte/aandoening (met name ouderen)

- Wegvallen begeleiding bij bijv. boodschappen doen, artsbezoek en sociale activiteiten

  Als gevolg van het aanscherpen van de indicatiecriteria is voor veel cliënten uit deze doelgroep de praktische begeleiding bij dagelijkse activiteiten komen te vervallen.

- Vermindering/wegvallen dagbesteding na lagere indicatie of vervallen indicatie

  Als gevolg van het aanscherpen van de indicatiecriteria is voor een aantal cliënten uit deze doelgroep de mogelijkheid om op vaste tijden in de week in groepsverband activiteiten te ondernemen beperkt dan wel weggevallen.

Gezinnen met kinderen

- Wegvallen begeleiding leidt tot onrust in het gezin

  Diverse situaties kunnen de inzet van professionele begeleiding in een gezin noodzakelijk maken. Deze vorm van ondersteuning brengt doorgaans rust en structuur in de dagelijkse gang van zaken. Het wegvallen van deze begeleiding kan er toe leiden dat de rust en regelmaat (weer) wegvalt, met alle mogelijke (opvoed)problemen van dien.

- In een aantal gevallen ontbreekt vervolgzorg (na afloop Resetperiode)

  Reset is een project voor ondersteuning van ouders met jonge kinderen die tijdelijk hulp nodig hebben om de situatie thuis te herstellen. Er is doorgaans sprake van problematiek op meerdere gebieden: financiën, opvoeding, huisvesting, etc. De begeleiding is kortdurend en intensief. In sommige gezinnen is na afloop van de Resetperiode nog vervolgzorg nodig. Deze werd voorheen gevonden in de vorm van ondersteunende begeleiding. Na doorvoering van de Pakketmaatregel is dit niet langer mogelijk en ontstaat er in sommige gevallen ofwel een 'gat' in de hulpverlening ofwel gezinnen vervallen weer in de oude situatie.

Algemene problemen/diverse doelgroepen

- Toenemende druk op mantelzorgers

  De verminderde of weggevallen begeleiding maakt dat de druk op mantelzorgers toeneemt. Op hen zal nu immers een groter beroep gedaan worden wanneer het aankomt op vervangende zorg. Er kan sprake zijn van (dreigende) overbelasting.

- Toenemende vraag naar vrijwilligers

  De verminderde of weggevallen begeleiding maakt dat getroffen cliënten langs andere wegen op zoek gaan naar alternatief ondersteuningsaanbod. Voor de begeleiding die voorheen geleverd werd door professionals, wordt nu in toenemende mate een beroep gedaan op vrijwilligers.

- Onbekendheid met huidig WMO ondersteuningsaanbod

  De verminderde of weggevallen begeleiding maakt dat getroffen cliënten langs andere wegen op zoek gaan naar alternatief ondersteuningsaanbod. Daarbij lopen ze aan tegen het feit dat informatie over dit ondersteuningsaanbod ontbreekt, onvolledig of niet goed toegankelijk is. Met andere woorden: de inhoud van en de communicatie over de sociale kaart is onvoldoende.

- Wegvallen begeleiding leidt tot andere problemen zoals schulden en vereenzaming

  Het wegvallen van de begeleiding maakt dat er ook een signaleringsfunctie verdwijnt. Cliënten kunnen het overzicht over hun leven verliezen en zo bijvoorbeeld in de schulden terecht komen. Daarnaast maakte de begeleiding het voor veel cliënten mogelijk om via de deelname aan activiteiten onder de mensen te komen. Het wegvallen hiervan kan tot vereenzaming en in het uiterste geval tot een isolement leiden.

- (On)mogelijkheden huidige collectieve voorzieningen

  De verminderde of weggevallen begeleiding maakt dat getroffen cliënten langs andere wegen op zoek gaan naar alternatief ondersteuningsaanbod. Dit alternatief ondersteuningsaanbod zal voor een groot aantal cliënten gevonden worden in de huidige collectieve voorzieningen. Deze voorzieningen sluiten in de huidige vorm echter niet altijd aan bij de behoeften en kenmerken van de getroffen doelgroepen.